

DE GESP

door Jacques Vriens

Voorwoord

Een bijzonder monument

Over de Tweede Wereldoorlog zijn al duizenden verhalen verteld. Maar toen aan mij werd gevraagd of ik ook een verhaal wilde schrijven, zei ik meteen: 'Ja!' Ik vind het belangrijk dat we de oorlog niet vergeten. Ik ben vlak na de oorlog geboren en mijn ouders vertelden er veel over. Ik vond de oorlog vooral spannend. Maar toen ik ouder werd, kreeg ik steeds meer in de gaten dat oorlog angst en verdriet is. En dat je zomaar mensen kunt kwijtraken waar je veel om geeft.

Voor mijn eigen kinderen en kleinkinderen is de Tweede Wereldoorlog ver weg. En toen ik nog meester was, zei een meisje ooit: 'Dat gezeur over die oorlog!' Daarom vind ik dat je vooral moet vertellen dat er géén oorlog meer is. Tenminste niet hier, waar wij wonen. Dat het fantastisch is, dat we in een land leven, waar je voor je mening mag uitkomen en je veilig kunt voelen.

Hier hoeft je niet bang te zijn dat midden in de nacht de deur bij je wordt ingetrapt en je ouders uit huis worden gesleurd. En we mogen zélf onze regering kiezen. En als die tegenvalt, kun je na vier jaar opnieuw kiezen, omdat we in een democratie leven.

Maar democratie komt niet zomaar uit de lucht vallen. Daar hebben mensen voor moeten vechten. Daarom schrijf ik over de oorlog en hoe we weer een vrij land zijn geworden. Maar ook nú moeten we ons blijven inzetten voor vrijheid en democratie, door je iedere keer weer af te vragen: Wie mag er namens mij regeren? Wie probeert zo eerlijk mogelijk te zijn? Welke partij zet zich in voor álle mensen die in ons land wonen? Of ze nou zwart, bruin, wit of geel zijn. Of ze nou in een God geloven of niet. Het lijkt me trouwens wel moeilijk om een land goed te regeren. Je kunt het nou eenmaal niet iedereen naar de zin maken.

Een school is eigenlijk een land in het klein. Daar lukt het ook niet altijd om het iedereen naar de zin te maken. Maar je kunt er wel je best voor doen door normaal met elkaar om te gaan en niemand uit te sluiten. Mensen staan vaak klaar met

hun (voor-)oordeel over andere mensen. Ik vind dat je je eerst moet afvragen waarom mensen zijn zoals ze zijn. Zodat je elkaar in elk geval beter gaat begrijpen. Dat zou al mooi zijn.

Bij elk monument hoort een verhaal (het monument uit dit verhaal was trouwens eerst helemaal geen monument). Door het te adopteren, zorg je ervoor dat de verhalen opnieuw verteld worden. Zo maken we van een oorlogsmonument, een monument voor vrede en vrijheid.

A handwritten signature in black ink that reads "Jacques Vriens". The signature is stylized and cursive, with a large initial "M" above the first "J".

Jacques Vriens

De gesp

Max twijfelt nog steeds. Zal hij het doen? Als hij betrapt wordt door boer Schrijnemakers, kan hij het wel vergeten. Hij krijgt dan minstens een schop onder zijn achterste en wordt aan zijn oren het weiland uitgesleurd. Schrijnemakers duldt niemand in zijn weitje. Nu niet en vroeger niet. Dat weet Max van zijn vader. Die vertelde dat hij vroeger wel eens door de boer achterna is gezeten omdat hij appels had gepikt. ‘Wij waren echt bang voor hem,’ zei zijn vader, ‘want hij kon heel hard trappen met die klompen van hem.’ Max haalt even diep adem en fluistert tegen zichzelf: ‘Dat van mijn vader is al keilang geleden. Hij zei trouwens dat boer Schrijnemakers nu minstens negentig jaar moet zijn. Die ouwe kan mij vast niet meer inhalen.’ Hij zakt op zijn knieën, schuift zijn metaaldetector onder het prikkeldraad door en tigt er zelf achteraan. Dan springt hij op, rent hij naar het schuurtje in het midden van de wei en duikt erachter weg.

Het gebouwtje staat bijna op instorten. Het dak is gedeeltelijk ingezakt, de deur hangt half uit zijn hengsels en het raam is kapot. Tegen de achterkant van het schuurtje staat een bankje. Dat is het enige wat er nog betrouwbaar uitziet. Voorzichtig gluurt Max om het hoekje.

Een meter of twintig verderop ligt het boerderijtje van boer Schrijnemakers. Alle deuren zitten dicht en de gordijnen zijn gesloten, alsof er niemand thuis is. Maar Max weet wel beter, want de boer komt nooit verder dan zijn huis en zijn weiland.

Zolang Max achter het schuurtje blijft, kan Schrijnemakers hem niet zien. Max schakelt zijn metaaldetector in. Hij beweegt de kleine ronde schijf die onderaan de lange steel zit, langzaam over het gras. Hier móét iets zitten. Juf Annemiek had vorige week uitgebreid verteld over de Tweede Wereldoorlog en over de bevrijding van hun eigen dorp. Er was toen stevig gevochten tussen de Engelsen en de Duitsers.

De kinderen wilden weten of er ook soldaten waren gesneuveld. 'Ik denk het niet,' antwoordde de juf, 'anders zou er waarschijnlijk wel een monument voor ze zijn neergezet. Dan zouden we daar op 4 mei naartoe gaan om bloemen te leggen.'

Het meeste wat de juf vertelde, wist Max, want hij was al langer geïnteresseerd in de oorlog. Hij had er thuis een paar boeken over en op 4 mei ging hij altijd met zijn vader mee naar de grote stad vlakbij. Daar stond bij een brug een beeld ter herinnering aan de soldaten die gesneuveld waren toen ze de brug probeerden te verdedigen.

De meeste belangstelling had Max voor spullen uit de oorlog. Daarom had hij ook een metaaldetector voor zijn verjaardag gevraagd. Het was weliswaar geen nieuwe, maar het ding werkte wel. Daarmee kan hij de bodem afzoeken naar sporen van de oorlog, want zodra de detector iets van ijzer ontdekt, begint hij te piepen. Maar veel had Max tot nu toe niet gevonden. Zijn vader plaagde hem ermee. 'Je bent te laat. Toen ik zo oud was als jij, hebben wij nog van alles opgedoken. Halfvergane conservenblikjes, een leeg magazijn van een mitrailleur, een paar granaathulzen en zelfs een Duitse helm.'

Max ogen begonnen te glimmen toen hij vroeg: 'En waar zijn die spullen gebleven?'

'Weg, want op een dag moesten we alles inleveren.'

'Waarom?'

'Het was onze eigen stomme schuld. Nadat we een paar kogels hadden gevonden en die lieten ontploffen, was het afgelopen. Toen heeft de burgemeester het hele dorp en de omgeving laten uitkammen door mensen van het leger. En wij moesten alles teruggeven. Alleen dat halfgare oude munitiekistje dat in de schuur staat, heb ik kunnen redden.'

Toen juf Annemiek vorige week over de oorlog begon, had Max dit verhaal ook in de klas verteld. Daarna had de juf iets opmerkelijks gezegd. 'Het klopt wat de vader van Max zegt. Maar ik heb wel eens gehoord dat bij boer Schrijnemakers nog iets in de grond moet zitten. Die wilde vroeger ook al niet dat er iemand op zijn terrein kwam.' Heel groep 7/8 moest er om lachen. De kinderen kenden de verhalen over de boer en dat je maar beter uit zijn buurt kon blijven.

De dagen daarna spookte het steeds door Max zijn hoofd: bij Schrijnemakers lag misschien nog iets. Eindelijk de kans om écht iets te vinden. En nu is het zover. Langzaam beweegt hij zijn detector over de grond en loopt in de richting van een afgezaagde boomstam die nog een paar centimeter uit de grond steekt. Vanuit zijn ooghoeken houdt hij het schuurtje in de gaten. Zolang hij niet teveel opzij gaat, kan Schrijnemakers hem niet zien.

Vlakbij de boomstronk begint de metaaldetector te piepen. Beet! Max zakt op zijn knieën en legt de detector naast zich neer. Voorzichtig trekt hij een paar graspollen uit de grond en begint te graven. Het moet met zijn handen, want zijn schepje heeft hij bij het prikkeldraad laten liggen. Maar dat kan hem niks schelen. Meteen de eerste keer raak, dat is toch fantastisch! Hij moet wat dieper graven, maar dan stuit hij op iets. Een rond ijzeren plaatje dat bijna helemaal verroest is. Als Max het oppakt, verkrumelt een deel ervan in zijn hand.

Wat stom van me, denkt hij, natuurlijk is het half vergaan. Het ligt hier vast al meer dan zestig jaar in de grond.

Hij pakt zijn zakdoek en legt het plaatje er voorzichtig op. Zijn hand trilt van opwinding. Hij ziet nu dat er nog een restje leer aan vast zit, dat ook bijna is vergaan.

Ingespannen tuurt hij naar zijn schat. Dan wrijft hij er heel voorzichtig met zijn vinger overheen. Onder de roest komt het woordje "Gott" tevoorschijn. En een klein stukje van een afbeelding dat hij eerst niet thuis kan brengen. Maar dan herkent hij het: het is een deel van een adelaarsvleugel 'Wauw,' fluistert hij, 'dit moet een sluiting van een Duitse soldatenriem zijn, een echte gesp!'

Ineens hoort hij aan de andere kant van het schuurtje een geluid. Voetstappen in het gras.

O nee hè, hij is Schrijnemakers helemaal vergeten. Max wil opstaan en wegrennen, maar struikelt over de boomstronk. Ook vergeten! Hij probeert de zakdoek met de gesp niet uit zijn hand te laten vallen. Daardoor schuurt hij met zijn arm over de grond. Het doet hartstikke zeer, maar zijn kostbare schat heeft hij gered. Ondertussen kan zichzelf wel voor zijn hoofd slaan. Wat een klungelige actie!

‘Hé Max,’ zegt ineens een stem, ‘wat doe jij hier?’
Geschrokken kijkt hij omhoog in het gezicht van een meisje. Dan ziet hij dat het Noortje is, uit zijn eigen klas.
‘Hoi... eeh... Noor,’ stamelt Max. Hij staat op en probeert de zakdoek met zijn schat achter zijn rug te verbergen.
‘Wat doe jij hier?’ herhaalt Noortje
Max wordt rood en zegt gauw: ‘Ik kan net zo goed aan jou vragen wat jij hier doet.’
‘Ik ben op bezoek bij oom Sjarrel.’
Max is stomverbaasd. ‘Is die Schrijnemakers een oom van jou?’
Noortje knikt. ‘Hij is een broer van mijn opa en mijn moeder doet de was voor hem en soms haal ik die hier op of breng ik ‘m terug.’
‘Hier, bij die enge kerel?’ flapt Max eruit.
Noortje schiet in de lach. ‘Hij valt best mee hoor, maar je moet hem alleen beter kennen.’
‘Hij schopt altijd iedereen zijn terrein af.’
Noortje knikt. ‘Oom Sjarrel houdt niet zo van mensen. Nou ja, van de meeste mensen niet, maar voor mij en mijn moeder is hij heel aardig.’
‘Maar je hebt op school nog nooit gezegd dat hij je oom is,’ antwoordt Max, ‘ook vorige week niet, toen we het over hem hadden.’
Noortje haalt haar schouders op. ‘De meeste kinderen maken toch alleen maar flauwe opmerkingen over oom Sjarrel. Daar heb ik geen zin in. Ik vind hem gewoon aardig, En hij kan heel mooi vertellen.’
‘Echt waar,’ roept Max verbaasd, ‘die ouwe mopperkont?’
‘Zie je wel,’ zegt Noortje, ‘jij zegt ook alleen maar vervelende dingen over hem.’

Achter de kinderen klinkt plotseling een zware stem. ‘Goed zo Noortje, neem het maar op voor die ouwe mopperkont!’
Max draait zich geschrokken om. Daar staat boer Schrijnemakers met zijn klompen aan. Max wil er vandoor gaan, maar de boer grijpt hem vast en snauwt: ‘En wat moet jij hier?’
‘Au!’ roept Max, want boer Schrijnemakers heeft zijn grote hand stevig om de arm geklemd die toch al zo’n pijn doet.
Noortje neemt het voor hem op. ‘Oom Sjarrel,’ zegt ze, ‘dat is een vriendje van me.’

Dankbaar kijkt Max haar aan. Op school gaan ze nauwelijks met elkaar om. In groep 7/8 bemoeien de jongens en de meisjes zich niet zoveel met elkaar. Als de jongens zouden horen dat Noor hem een "vriendje" noemt, dan zouden ze daar ook flauw over doen. Maar het helpt nu wel, want de boer laat hem los.

'Hoe kom jij hier?' vraagt hij kortaf. 'En wat moet je met dat ding?' Hij wijst naar de metaaldetector die nog steeds op de grond ligt. 'En wat heb je daar in je hand?' Max besluit er maar niet omheen te draaien. Hij vertelt hoe hij in de wei is gekomen en dat hij spullen uit de oorlog zoekt.

De boer kijkt hem doordringend aan en zegt: 'De oorlog, ja ja. En is dat wat je hebt gevonden? Laat eens zien.'

Aarzelend laat Max zijn vondst zien.

'En wat is het? Mijn bril ligt nog binnen.'

'Het is een gesp van een Duitse riem met het woordje "Gott" erop. Er moet eigenlijk "Got mit uns" staan, maar de rest is verbrokkeld door de roest. Je ziet ook nog een stukje van de vleugel van een adelaar, maar het hakenkruis is helemaal vergaan.' Schrijnemakers mompelt: 'Jij weet er wel wat van, hè jochie?'

'Ja, meneer.' Max is blij dat hij nu kan bewijzen dat hij niet voor niets de wei is binnengedrongen. 'Het moet van een gewone Duitse soldaat zijn geweest. Niet van een piloot van de luchtmacht want die had een duikende adelaar op de riem.' Boer Schrijnemakers knikt. 'Dat klopt allemaal, jongeman. Maar wat een enthousiasme voor de oorlog. Vind je oorlog soms leuk?'

'Ja... eeh... nee... Ik bedoel, het is interessant om er van alles over te weten.'

Boer Schrijnemakers gaat met een zucht op het bankje zitten en herhaalt: 'Interessant noem je dat. Het is jammer dat je Karl nooit hebt gekend.'

'Karl?' vragen Noortje en Max tegelijk.

De boer wijst naar het verroeste ding in de hand van Max. 'Dat was van Karl en hij was inderdaad een gewone Duitse soldaat.'

Schrijnemakers kucht een paar keer en staart zwijgend voor zich uit. De kinderen durven even niks te zeggen, want ze zien dat er tranen in zijn ogen staan.

Noortje gaat naast haar oom zitten en vraagt: 'Huult u om die soldaat?'

Haar oom veegt met zijn mouw door zijn ogen en begint te vertellen. 'Karl, zo heette hij. Hij was nog maar een broekie van zestien. En die arme jongen moest

hier achter de heg gaan zitten met een of ander groot schiettuig. Ik zie hem nog mijn tuin binnen stappen, samen met iemand anders. De moffen hadden hier de hele buurt ontruimd, want ze verwachtten een aanval van de Tommy's.'

'De Engelsen,' zegt Max zacht.

'Heel goed, wijsneus. Maar ik liet me niet weggagen. Ik had me verstopt in een kast toen ze kwamen om me weg te halen. Ik dacht: ik blijf in mijn huisje en als ze gaan schieten, duik ik wel de kelder in. Ik kon het dus mooi allemaal in de gaten houden door een gaatje in de gordijnen. Die baas van Karl was zo'n Duitse bullebak. "Hier zitten," commandeerde hij, "en op alles schieten wat beweegt." En toen vertrok hij.

Daarna heb ik een hele tijd naar Karl zitten gluren en ik dacht: volgens mij doet die jongen het bijna in zijn broek van angst. Hij keek alsmaar om zich heen en schrok van elk geluid.'

'En was hij echt pas zestien?' vraagt Noortje verwonderd.

'Ja, hij was bijna nog een kind. De Duitsers waren zwaar aan het verliezen. De oorlog liep op zijn eind. De Duitsers zetten steeds jongere soldaten in.'

'Hoe wist u dat?' vraagt Max.

'Dat heeft Karl mij zelf verteld.

'Echt waar?' roepen Noortje en Max tegelijk.

'Ja, die arme jongen heeft hier een dag een halve nacht gezeten. Toen viel hij om van de honger. Zijn baas was natuurlijk allang op de vlucht, want de Engelsen zaten in de buurt. Je hoorde het geschiet steeds dichterbij komen. En er vlogen ook verkenningsvliegtuigen over.

Midden in de nacht drong Karl mijn huis binnen op zoek naar eten. Hij schrok zich rot toen hij mij zag.'

'Schrok u niet dan?' vraagt Noortje.

'Nee hoor, want ik zag hem natuurlijk allang aankomen. Toen hij binnenkwam, heb ik hem heel rustig begroet. Hij wist niet wat hem overkwam. We hebben elkaar eerst een tijdje staan aankijken. Natuurlijk vertrouwde hij mij voor geen cent. Toen haalde ik een stuk brood uit de kast en vroeg: "Essen?"

Hij wist niet hoe vlug hij het brood uit mijn handen moest graaien en naar binnen proppen. Daarna zijn we aan de praat geraakt.

Het was een aardige jongen, die helemaal geen mensen wilde doodschieten.'

'Waarom deed hij het dan toch?'

‘Veel jongens van zijn leeftijd deden inderdaad alles om er onderuit te komen. Maar ouders van Karl zaten in de gevangenis omdat ze tegen Hitler waren. Hij hoopte zijn vader en moeder vrij te krijgen door het leger in te gaan.’

‘Is dat gelukt?’ vraagt Noortje.

‘Dat weet ik niet, want nog diezelfde nacht is die arme jongen...’

De boer aarzelt, zucht even diep en vertelt dan verder. ‘Het kwam nog heel onverwacht. Karl had bij mij zitten eten en was weer naar buiten gegaan. Niet lang daarna hoorde ik een schot. Een Engelse sluipschutter had hem te pakken. Ik heb even gewacht en toen ben ik naar hem toe gelopen.

Hij was lelijk geraakt in zijn borst, maar hij leefde nog wel. Ik heb zijn riem afgedaan en wat kleren losgemaakt zodat ik zou kunnen zien waar die wond precies zat. Maar het was te donker en ik besepte ik dat ik die jongen daar niet zomaar kon laten liggen. Ik heb hem het schuurtje in gesleept en op wat stro gelegd. In huis heb ik een olielampje gehaald.’

‘Waarom hebt u hem niet mee naar binnen genomen?’ vraagt Noortje.

‘Het bleef wel een Duitser, hè,’ antwoordt haar oom fel, ‘en die wilde ik niet de hele tijd in mijn huis.’

Max schiet in de lach, maar boer Schrijnemakers gaat onverstoorbaar verder. ‘Karl was half bewusteloos en bloedde flink. Ik heb nog geprobeerd de wond schoon te maken en het bloeden stoppen, maar er was geen beginnen aan. Hij kreunde de hele tijd van de pijn. Af en toe deed hij zijn ogen open en begon over zijn ouders en zijn zusje. Of hij zei dat hij de oorlog haatte. Toen heb ik hem in mijn armen genomen, want ik dacht, als hij doodgaat moet toch iemand hem vasthouden.

Even later hoorde ik iemand om de schuur heen lopen.

Ik drukte Karl nog dichter tegen me aan en fluisterde dat hij stil moest zijn. Maar die jongen had zo’n pijn dat hij dat niet kon. Gelukkig raakte hij weer buiten bewustzijn, maar het was te laat. Iemand had ons al gehoord, want een Engelse soldaat trapte de deur open en kwam naar binnen.

Hij liep naar ons toe met zijn geweer in de aanslag, klaar om te schieten. Die Tommy zag meteen dat Karl een Duitser was en riep: “Hands up!” Maar toen hij in de gaten kreeg hoe die arme jongen erbij lag, liet hij zijn geweer meteen zakken. Hij boog zich over Karl heen en zei stomverbaasd tegen mij: “He is only a little boy, het is nog maar een jongetje.”

Ik vertelde hem in mijn beste Engels wat er gebeurd was. Gelukkig snapte hij wat ik probeerde uit te leggen. Hij haalde verband uit zijn rugzak en een of ander spulletje om de wond schoon te maken. Het lukte hem zelfs om het bloeden te stoppen. Maar ik zie nog de angst in de ogen van Karl toen hij even bijkwam en in de gaten kreeg dat er een Tommy aan zijn lijf zat. Hij raakte helemaal in paniek en wilde opstaan. De Engelsman stelde hem gerust. “I am your friend, ik ben je vriend.”

Karl werd ineens heel kalm.

Inmiddels liepen er nog meer Engelse soldaten door mijn weiland. De Engelsman fluisterde dat we stil moesten zijn, pakte zijn spullen weer in en liep naar buiten. Daar zei hij iets tegen de andere soldaten en toen hoorden we ze wegtrekken. Ik heb daar nog een half uur gezeten met Karl en toen is hij heel rustig in mijn armen gestorven.’

Het blijft even stil. De kinderen weten niet wat ze moeten zeggen.

Na een tijdje vraagt Noortje voorzichtig: ‘Wat is er verder met Karl gebeurd?’ ‘Nadat de Duitsers zich hadden overgegeven, mochten ze hun doden en gewonden ophalen. Toen hebben ze Karl ook meegenomen. Daarna heb ik er nooit meer iets van gehoord. Ach ja, zo gaan die dingen nou eenmaal.’

Max kijkt naar de halfvergane gesp in zijn hand en vraagt: ‘Wilt u deze misschien hebben?’

Boer Schrijnemakers schudt zijn hoofd. ‘Nee jongen, hou maar. Als jullie af en toe nog maar eens aan Karl en die Engelse soldaat denken. Ik heb wel eens gedacht dat we een monumentje zouden moeten oprichten voor die twee.’ De boer schiet in de lach. De kinderen kijken hem verbaasd aan. Grinnikend gaat hij verder: ‘Dat zou mooi zijn: één monument voor een Duitse én Engelse soldaat! Het zou geen oorlogsmonument zijn, maar een vredesmonument.’

Max moet meteen denken aan wat juf Annemiek vertelde. Hij kijkt Noortje aan en die glimlacht tegen hem. Ze denkt vast hetzelfde.

Op 4 mei is het zover. Groep 7/8 van juf Annemiek is op weg naar de wei van boer Schrijnemakers. Ze hebben bloemen geplukt in het bos en alle kinderen dragen nu een boeketje in hun hand. Max en Noortje lopen trots voorop. Hun plan is gelukt! Eerst hebben ze het verhaal aan hun groep 7/8 verteld. In het begin

werden er flauwe opmerkingen gemaakt. Wat hadden die twee uitgespookt in dat weiland? Maar al snel waren hun klasgenoten onder de indruk van wat zich daar had afgespeeld.

Daarna hebben ze Noortjes oom weten over te halen. Hij sribbelde eerst flink tegen, want hij wilde geen vreemde mensen op zijn terrein. Maar Max herinnerde hem aan wat hij had gezegd. 'Als jullie af en toe nog maar eens aan Karl en die Engelse soldaat denken.' En Noortje zei: 'U bent zelf over een monumentje begonnen.'

Als ze bij het huis van Schrijnemakers komen, staat de boer hen op te wachten bij de ingang van de wei. Hij loopt voor de kinderen uit naar het schuurtje. De groep komt wat giechelig achter hem aan. Ze mogen zomaar in de wei van boer Schrijnemakers, wie had dat ooit gedacht.

Tegen de schuur, boven het bankje, hangt een groot bord met een tekst erop. De boer heeft het zelf geschilderd, want het zijn mooie grote ouderwetse letters.

**Monument voor de vrede
Ter herinnering aan een Duitse soldaat
die geen oorlog wilde
en een Engelse soldaat
die niet wilde schieten en zijn vriend werd**

De boer schuift op het bankje en gebaart dat de kinderen om hem heen moeten gaan zitten, in het gras. Dan vertelt hij het verhaal van de twee soldaten. Groep 7/8 hadden het natuurlijk al op school gehoord, maar de boer kan zo mooi vertellen dat iedereen aandachtig luistert.

Daarna leggen de kinderen hun bloemen neer.

'Leg ze maar rondom de hele schuur,' zegt de boer.

Even later ligt er een cirkel van bloemen om het oude schuurtje.

De kinderen mogen ook naar binnen kijken door het kapotte raam en de deur die uit zijn hengsels hangt. Niets herinnert nog aan Karl. Maar dat hoeft ook niet. Het verhaal van de boer heeft zoveel indruk gemaakt, dat ze het niet meer zullen vergeten.

De boer loopt weer voor hen uit naar het hek van de wei. Hij geeft juf Annemiek een hand. 'Bedankt, juffrouw,' zegt hij zacht.

‘Wij moeten ú bedanken,’ antwoordt de juf.

‘Dat hoeft niet, juffrouw, want dit heeft me goed gedaan. Komt u volgend jaar weer terug met uw kinderen?’

‘Graag.’

De boer knipoogt even naar Noortje en Max en sjokt dan weg op zijn klompen.

Groep 7/8 gaat weer terug naar school.

Max en Noortje lopen naast elkaar. Maar niemand doet daar flauw over.

© Jacques Vriens

Dit boekje is een onderdeel van
het Handboek *Adopteer een Monument*
van het Nationaal Comité 4 en 5 mei.